

ALMANYA İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ

DİASPORA ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Mayıs 2016 Raporu

DİASPORA ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

MEDENİ HAKLAR

Yazan: Kazım Keskin

“(...) Avrupa modern değerlerini, kültürünü, liberal demokrasisini ve eşitlik düşüncesini istisnaları temel alarak geçerli kıldı ve bir dünya gücü haline dönüşmesini bunun üzerinde gerekçelendirdi. Avrupa kendisini evrenselleştirirken eşitlik düşüncesi herkes için geçerli değildi. Ve liberal Avrupa kendi dinamiğini yaygınlaştırırken her zaman korkuyu itici güç olarak kullandı: başkalarının karşısındaki (korkuyu).”¹ Achille Mbembe (Kamerunlu filozof-tarihçi)

İnsanların çoğunluğunun sağ ellerini kullandıkları hepimizce bilinen hususlardandır. Fakat çoğumuzun dikkat etmediği bir husus ise arabalardan makaslara, üniversite amfilerinde bulunan masalı sandalyelerden bilgisayar klavyelerine, defterlerden mezuralara kadar hemen her şey solak insanlar yok sayılarak üretilmiştir. Elbette bu durumun arakasında yatan nedenin tıpkı bir alışveriş merkezinde erkeklere hitap eden mağazalardan daha çok bayanların dikkatini celp etmek isteyenlerin çok olmasında olduğu gibi ticari olduğu düşünülebilir. Belki de gerçekten ticaridir. Bununla birlikte solak insanların bir tür “dışlanma”ya, “kale alınmama”ya maruz kaldıkları da ortadadır.

Dünyanın hemen her toplumunda var olan söz konusu eşitsizlik halinin değiştirilmesi için çaba harcamak neredeyse bir ütopyanın peşinden koşmak olarak nitelendirilebilirse de “kurumsal ayrımcılık” olarak adlandırılan ve ilk kez 1950’li yıllarda “Brown’a karşı Eğitim Kurulu Davası” (Brown v. Board of Education) ismiyle gündeme gelen ayrımcılık türüne dikkat çekmek gerekir. Adı geçen davada 1950 yılında Afro-Amerikalılar çocuklarını bir sivil haklar örgütü olan Renkli Irkların İlerlemesi Ulusal Derneği’nin (National Association for the Advancement of Colored People – NAACP) desteğiyle beyaz çocukların gittiği okullara kaydetmek istemişlerdi. O dönemde beyazlar ve siyahiler çocuklarını farklı okullara göndermek zorundaydılar. Farklı okul demek eşit imkânların olmadığı anlamına geliyordu. Okul yetkilileri tarafından “ayrı ama eşit” oldukları argümanı uyarınca talepleri reddedilen aileler konuyu mahkemeye taşımış ve siyahların devam ettikleri okullardaki eğitim kalitesi ile beyazların gittikleri okullardaki eğitim kalitesinin aynı olmaması ve siyahların kabul edildiği okullarda çok daha kalitesiz bir hizmet verilmesi gerekçeleriyle aynı eğitimi almadıklarını savunmuşlardır.² Tartışma yerel mahkeme süreçlerinden sonra Yüksek Mahkeme’de 1954 yılında karara bağlanarak “Ayrı eğitim tesisleri, doğaları gereği eşit değildirler” şeklinde karara

¹ „Ich bin kein Neger“, www.zeit.de, Erişim Tarihi 11.07.2016.

² Bireysel ve Kurumsal Ayrımcılık, www.youtube.com, Erişim Tarihi 11.06.2016.

bağlanmış ve böylelikle “kurumsal ayrımcılığın” bir çeşidine son verilmiştir. Bununla birlikte Güney eyaletleri uzun yıllar boyunca kararı tanımayarak uygulamayı reddettiler. 1965 yılına gelindiğinde ise yürürlüğe konulan ve federal fonlardan ancak ırk ayrımı yapmadığını kanıtlayabilen okulların yararlandırılacağını belirten bir madde içeren *İlk ve Orta Dereceli Okullar Yasası*’nın çıkarılması durumun çözümüne çok önemli katkı sağlamıştır. Bununla birlikte eğitim alanında ABD’de yaşanan tüm olumlu gelişmelere rağmen tüm eşitsizliklerin aşıldığı ideal noktadan hala uzak olduğumuzu söyleyebiliriz.³

Göçmen kökenli insanların Almanya’da belki de en çok muhatap oldukları kurumların başında gelen Yabancılar Dairesi’ne Alman Televizyonu ARD’nin 2014 Kasım’ında gizli kamera ile yapmış olduğu çekimlerde de örneklerini verdiği gibi kurumsal ayrımcılık Almanya’da da çok yaygın bir dışlama biçimidir. “Almanya’da Yabancılar Dairesi” başlığı altında yayımlanan programda Magdeburg şehrindeki Yabancılar Dairesi’nde görevli müdürün Eritreli bir sığınmacıya karşı hukuksuz tutumu işleniyor. Program yapımcılarından bir kişinin kendisine eşlik ettiği sığınmacının hakkı olan paranın keyfi olarak azaltılmasına cevap olarak müdür, “*sığınmacının Almanya’ya hiçbir katkısı olmadığını*” gerekçe gösteriyor. Programda kendilerine söz verilen uzmanların değerlendirmelerine göre ise müdürün bu şekilde davranmaya hakkı yok. Bir başka sahnede mülteci yurdunda bulunan ve bozuk olan çamaşır makinesi nedeniyle kendisine başvuru alan aynı müdür sığınmacının makineyi kullanmayı bilmeyen bir aptal olduğu şeklinde hakaret edip çamaşırını elde yıkamasını ya da bir mağazadan çamaşır yıkama tahtası alması gerektiğini söylüyor. Tüm bu seçenekleri kabul etmemesi halinde ise Almanya’yı terk etmesini öneriyor. Yine görüşlerine başvuru alan uzmanlar hukuki durumun açık bir şekilde sığınmacının lehinde olduğunu belirterek müdürün ayrımcılık uyguladığını ifade ediyorlar.⁴ Ayrımcılığa muhatap olanların yeterince Almanca bilmemeleri, Almanya’dan kovulma endişesi taşımaları ya da maruz kaldıkları tutumu muhataplarının şahsi tasarrufu olarak nitelemeleri, son olarak da davranışın bizatihi kendisini “ayrımcılık” olarak niteleyebilecek bilgi birikimi ve hukuk nosyonuna sahip olmamaları gibi nedenlerle şikâyet etmediklerini de göz önünde tutarsak durumun vahameti belki daha iyi anlaşılabilir. Bu değerlendirmeler ışığında Almanya’da son dönemde çok daha fazla görünür olma noktasında cesaret bulan ırkçı eğilimlerin toplumun hemen hemen bütün kesimlerine temas etmesi çok da şaşırtıcı olmayacaktır.

³ ABD eğitim genel bakış, www.photos.state.gov, Erişim Tarihi 12.06.2016.

⁴ Ausländerbehörden in Deutschland: Von wegen willkommen!, www.ardmediathek.de 08.06.2016.

Göçmen ve Sığınmacılar Federal Dairesi'nce yapılan bir açıklamada 2013 Haziran ayında 89 bin olan 'müsamaha gösterilen' yabancı sayısı 2016'nın ilk ayına kadar 160 bine ulaşmış durumdadır. Bu statüde olan sığınmacılar, sığınma talepleri reddedilmiş, fakat hukuki olarak ülkelerine gönderilemeyen kişiler olup iş ve eğitim piyasasına girme imkânından yoksundurlar. Dairenin yöneticisi Frank-Jürgen Weise, hükümete bir çağrıda bulunarak, ülkelerine geri göndermenin mümkün olmadığı sözü edilen kişilere başka bir perspektif sunulmasının gerekliliği üzerinde durarak, bu kişilerin *"altı ya da on yıl öğrenme imkânından mahrum olarak ya da bir iş tutmadan Almanya'da kalmalarının kabul edilemez"* olduğunu ifade etmiştir.⁵

Almanya Başbakanı Angela Merkel'in 2015 yılının yaz aylarında tek taraflı olarak Suriyeli sığınmacılar için Dublin sözleşmesini uygulamayı rafa kaldırarak Macaristan'da bekleyen sığınmacılara kapılarını açacağını ilan etmesinden itibaren başlamak üzere sığınmacılara yönelik caydırıcı tedbirler almaya devam ediyor. Son olarak hükümet, yapılan oylama ile Tunus, Cezayir ve Fas'ın "güvenli menşe ülke" ilan edilmesini öngören yasa tasarısını Federal Meclis'ten geçirmiştir. İnsan hakları örgütleri tarafından şiddetli bir şekilde eleştirilen yasa tasarısı mecliste 424 evet oyuna karşı 143 hayır ve 3 çekimser oy ile kabul edildi. Yasanın yürürlüğe girip girmeyeceği ise Eyaletler Meclisi'ndeki oylamaya bağlıdır.⁶ Hükümet yasa tasarısı ile sözü edilen bu üç ülkeden iltica başvurularının daha hızlı yürütülerek kendilerine olumsuz yanıt verilenlerin ivedilikle geri gönderilmelerini sağlamaya çalışırken ülkedeki STK'lar ve insan hakları kuruluşları bu ülkelerin yeterince güvenli olmadığı gerekçesiyle uygulamayı anayasaya aykırı olarak değerlendirmektedir. Pro Asyl isimli kuruluş konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada hükümetin bu ülkelerdeki durumu olduğundan iyi göstermeye çalıştığını ifade ederek bu ülkelerle ilgili tutumlarını "işkence yapılan, temel demokratik değerlerin hiçe sayıldığı ülkeler güvenli değildir" şeklinde gerekçelendirmektedir.⁷ Aslında hükümet Mağrip ülkelerini "güvenli menşe ülke" ilan edip bu ülkelerden yapılan sığınma başvurularını hızlıca sonuçlandırmadan önce hâlihazırda 300 bini aşkın başvuruyu hızlıca sonuçlandırmanın yolunu arasa çok daha yararlı hareket etmiş olurdu. Zira hükümetin hizmetinde çalışan 3.100 tercümandan 300 bin dosyanın incelenmesinde katkı beklendiği düşünülürse -bu durum her bir tercümana yaklaşık 230 dosya düştüğü anlamına gelmektedir- hükümetin adım atması gereken yeri doğru seçmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Öte yandan tercümanların çoğunluğunun da büyük şehirlerde hizmet ettiği hesaba katılırsa büyük şehirlerin

⁵ BAMF schlägt alarm., www.migazin.de Erişim Tarihi 09.06.2016.

⁶ Mağrip yasası meclisten geçti., www.dw.com Erişim Tarihi 02.06.2016.

⁷ Maghrebstaaten sind keine sicheren Herkunftsstaaten!, www.proasyl.de Erişim Tarihi 05.06.2016.

dışında kalan yerleşim yerlerinde barındırılan sığınmacıların dosyalarının çözüme kavuşturulmasında ortaya çıkan zorlukların daha da arttığı yetkililerce değerlendirilmektedir.⁸ İçişleri Bakanlığı'nca Almanya Federal Meclisi'nde bir soru önergesine verilen cevapta da ortaya konulduğu gibi Almanya'da sığınmacı yurtlarına karşı saldırıların ardı arkası kesilmemektedir. Üç aylık dönemler halinde tutulan istatistikler uyarınca 2016 yılının ilk üç ayında sığınmacı yurtları 347 adet saldırıya uğradı. Bu rakam geçen senenin aynı dönemine göre üç kat daha fazladır. Aynı rakamı 2014 yılının ilk üç ayı ile kıyasladığımızda ise söz konusu artış on kata ulaşmıştır.⁹

Almanya'da çok sayıda insan hakları örgütüne de talep edildiği üzere mültecilerin güvenliği için ülke çapında geçerli olacak standart düzenlemelerine acilen ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Aksi takdirde saldırıların temposu bu şekilde devam ederse 2016 yılında Almanya'da neo-nazi kaynaklı şiddet geçen senenin rekoru olan 924 sayısını çok rahat bir şekilde geçeceği düşünülebilir. Öte yandan mevzu bahis rakamların gerçek saldırıların tamamını yansıtmadığı ise zaman zaman milletvekilleri tarafından da dillendirilen bir husustur.¹⁰ Örnek olarak önceki aylarda Almanya'da ana gündem maddeleri olan Saksonya eyaletinde bulunan Clausnitz'de otobüsteki sığınmacıların Neonaziler tarafından "karşılanması" ve Bautzen kentinde kundaklanan ve henüz yapım halinde olan sığınmacı yurdunun yanmasına alkışlarla eşlik etmeleri istatistiklerde yer almamaktadır.¹¹

Burada Almanya'daki saldırıların arka planını aydınlatmak babında zaman zaman gündeme getirilen bir argümana da değinmek yerinde olabilir. Buna göre Avrupa'nın ve dolayısıyla Almanya'nın 2008 ekonomik krizinden beri içinde buldukları durum, perspektiflerini kaybetmiş ve geleceğe yönelik umudunu yitirmiş kitleleri işlerini ve imkânlarını paylaşmak zorunda kalacaklarına inandıkları sığınmacılara karşı şiddet dâhil sert tedbirler öneren Neonazilerin çözümlerine sempati ile bakmalarına yol açmaktadır.¹² Bu argüman doğrultusunda yabancı ve sığınmacı düşmanı kesimlerin güç kazandıkları doğru olmakla beraber sosyal sorunları sadece tek bir etkenle açıklamaya çalışmak resmin tamamını perdelemeye neden olur. Bu minvalde aşırı sağcı unsurların yabancılara, özellikle de sığınmacılara yönelik saldırılarının arkasındaki motif, onların 2008 krizinden beri Avrupa'da da etkisini hissettiren ekonomik krizden etkilenmiş olmalarından değildir. Bilakis Almanya, Türkiye gibi sözü edilen krizden en az etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Şiddeti giderek

⁸ Zu wenig Dolmetscher für Asylverfahren., www.migazin.de, Erişim Tarihi 8.06.2016.

⁹ Angriffe auf Flüchtlingsheime verzehnfacht., www.migazin.de, Erişim Tarihi 15.05.2016.

¹⁰ Deutlich mehr Anschläge auf Asylbewerberheime., www.tagesschau.de, Erişim Tarihi 12.05.2016.

¹¹ Angriffe auf Flüchtlingsheime verzehnfacht., www.migazin.de, Erişim Tarihi 15.05.2016.

¹² Armutsforscher: Finanzkrise stärkt rechte Szene., www.tagesspiegel.de Erişim Tarihi 10.05.2016.

daha yoğun olarak araçsallaştıran bu toplumsal grupların yabancı ve sığınmacı karşıtı eylemlerinin temellerinin Nazilere kadar gittiğini görmezden gelmemek gerekir. Saldırıya uğrayan gruplar bizatihi Almanya'nın sosyal dokusunun zaten en alt basamağında hayata tutunmaya çalışanlardır. Sığınmacılarda durum çok daha kötü olup gerçekten hiç bir şeye sahip olmadıkları söylenebilir. Nazilerde olduğu gibi çağdaşımız olan Neonazilerde de geçerli olan başat slogan "acımak zayıflıktır" olunca artık kendileri dışındaki insanların durumları onları ilgilendirmemektedir. "Vicdanın Emri" isimli bir kitap yazmış ve bir Nazi propagandisti olan Hans Zöberlein'in o dönemin ötekisi Yahudiler için yazmış olduğu şu satırlar günümüze de ışık tutmaktadır: "Zehirli meyve veren ağacı kesmek ve ateşe atmak gerekir. Burada acıma olmaz. Acımak zayıflıktır."¹³

Öte yandan Almanya'da genelde yabancılara özelde ise sığınmacılara yönelik saldırıların artık sadece Neonazilerden kaynaklanmadığı ve giderek toplumun bütün kesimine doğru genişlediği artık Federal İçişleri Bakanı Karl Ernst Thomas de Maizière tarafından da ifade edilen bir gerçektir. De Maizière, artan ırkçı saldırılarla ilgili istatistikleri kamuoyuyla paylaştığı basın toplantısında saldırılarla ilgili gözaltına alınan zanlıların %50'sinin daha önce herhangi bir suça karışmamış kişilerden oluştuğunu ifade etmiştir. Bakan, "Eğer sabıkasız vatandaşlar birden bire şiddet kullanmaya başlamışlarsa bu durum endişelenmek için çok daha fazla sebep sunmaktadır"¹⁴ şeklindeki açıklaması genelde Avrupa'nın özelde ise Almanya'nın gidişatının 1930'lu yıllarla paralellik kurulmasını mümkün hale getirdiğini düşündürmektedir.

2014 yılında Almanya'daki insan hakları kuruluşlarınca eleştiri konusu yapılan sığınmacıların sağlık hizmetlerinden yararlandırılmasındaki kısıtlamalar Almanya'da sorun olmaya devam etmektedir. Sığınmacılara ancak acil durumlarda sağlık hizmeti verilebilen Almanya'da sığınmacılardan daha kötü şartlara sahip olan bir başka kesim de resmi olarak herhangi bir sağlık hizmeti kapsamına girmeyen ve aralarında bebeklerin de bulunduğu oturma müsaadesine sahip olmayan binlerce çocuktur. Geçtiğimiz günlerde Atom Savaşlarını Önlemek İçin Doktorlar Derneği'nden (IPPNW) yetkililerin Berlin'de yapmış oldukları bir basın toplantısında ortaya koydukları tahminler ışığında on binlere kadar varan oranda çocuğun en temel sağlık hizmetlerinden yararlanamayacak durumda olması dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Almanya'da skandal olarak eleştiri konusu oldu. Dernek yetkililerine göre 600 bin civarında kişi Almanya'da yasal bir oturma hakkına sahip olmadığı için bunların çocukları da herhangi bir resmi doğum belgesi elde edememiş durumdadır. Bu sebeple ancak

¹³ Die Anstalt - Der Faktencheck 26 Nisan 2016., Www.Zdf.de, Erişim Tarihi 13.05.2016.

¹⁴ Zahl Der Angriffe Gegen Flüchtlinge Nimmt Weiter Zu., Www.Migazin.de, Erişim Tarihi 05.06.2016.

çok acil durumlarda sağlık hizmetlerinin verilebildiği bu kişilerin durumunun düzeltilmesi temel insan hakkı olan sağlık hakkının ihlal edilmesinin önüne geçilmesi için elzem olarak değerlendirilmektedir.¹⁵ 1948’de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 25. maddesinde sağlık hakkı şu şekilde ifade edilmektedir:

“1/ Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

2/ Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar.”¹⁶

Kendi üyelerinin de dâhil olduğu bir grup doktorun gönüllü çalışması ve bağışlarla yasal olmayan statüde yaşamlarını sürdüren bu insanlara ihtiyaç duydukları sağlık hizmetinin sunulması için hükümete çağrıda bulunan dernek yetkilileri sağlık hizmetlerinin “*ücretsiz, yerine getirilmesi güç şartlar içermeyen ve ayrımcılıktan arındırılmış*” hale getirilmesini istediler. Sonuçta temel insan hakkı olan sağlık hakkının hangi vatandaşlığa sahip olurlarsa olsunlar bütün insanlar için geçerlidir.¹⁷

Sağlık alanında ayrımcılık olarak nitelendirilmesi gereken bir başka durum da sağlık hizmetlerinin yalnız Almanca olarak sunulmasıdır. Batılı ülkelerin demokrasiyi vatandaşlık bağı ile işlev dışı bırakmalarının bir sonucu olarak değerlendirilen ve Almanya’da yaşayan milyonlarca insanın temel insan haklarından faydalanmasının Almanca dilini bilmesi şartına bağlı olması üzerinde düşünmek gerekmektedir. Nitekim Almanya’da STK temsilcileri de kabul edilemez durumun değiştirilmesi talebiyle kamuoyunda seslerini yükseltmeye başladılar. En son Federal Tabipler Odası (Bundesärztekammer) Başkanı Frank Ulrich Montgomery sağlık hizmetlerinde Almanca zorunluluğu uygulamasının kaldırılması zamanının geldiği yönünde bir açıklama yaptı. Almanya’da düzenli olarak sigorta primlerini yatırmalarına rağmen sağlık hizmetlerinden gerektiği gibi yararlanamayan milyonlarca insanın bulunması nedeniyle kendilerinin bu durumu hafifletmek için hastanelerde tercümanlık faaliyeti yürüttüklerini ifade eden Montgomery bu faaliyetlerin hükümet tarafından da kanuni çerçeveye oturtulması gerektiğini söyledi.¹⁸

Federal İstatistik Dairesi (Statistisches Bundesamt) tarafından Mayıs ayında kamuoyuna tanıtımı yapılan *Datenreport 2016* isimli yıllık değerlendirme raporuna göre göçmenlerin

¹⁵ Tausende Kinder ohne medizinische Versorgung., www.migazin.de, Erişim Tarihi 10.06.2016.

¹⁶ Sağlık Hakkı Nedir? www.saglikhakki.org, Erişim Tarihi 12.06.2016.

¹⁷ Kinder ohne Papiere: Medizinische Versorgung nicht gewährleistet., www.aerzteblatt.de, Erişim Tarihi 10.06.2016.

¹⁸ Ärztepräsident Montgomery: Deutsch-Pflicht beim Arztbesuch aufheben., www.otz.de, Erişim Tarihi 10.06.2016.

Almanya’da yerlilere oranla çok daha sık işsiz kaldıkları ve fakirlik rizikosunu taşıdıkları ortaya konuldu. 2014 yılında elde edilen verilerle oluşturulan raporda, değerlendirilmeye 15 ila 64 yaş grubu içinde yer alan göçmenlerin %65’i bir iş sahibi iken aynı dönem ve aynı yaş grubuna dâhil yerli nüfus için bu oran %76’a kadar çıkmaktadır.¹⁹ Bu verileri 26 Mayıs 2016 tarihinde Almanya’da kamu kuruluşlarında görevli göçmen kökenli çalışanlarla ilgili araştırmada çıkan sonuçları birlikte değerlendirdiğimizde karşımıza Almanya’daki “kurumsal ayrımcılığın” bir başka vechesi ortaya çıkmaktadır. Almanya İçişleri Bakanlığı ile Göç, İltica ve Uyumdan sorumlu müsteşar Aydan Özoğuz’un talepleri doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmaya göre Almanya’da kamu kurum ve kuruluşlarındaki göçmen kökenli oranı sadece %14,8’dir. Özel sektörde bu oranın %20,1’i bulunduğu açıklanan raporda Almanya’da yaşayan her beş kişiden birinin göçmen kökenli olduğu ifade edildi.²⁰ Aynı raporda temas edilen bir başka önemli sorun da göçmenlerin %8’inin kökenleri nedeniyle haksızlığa uğradıklarını hissettikleridir. Türk kökenlilerde durum çok %18 ile çok daha kötüdür.²¹

¹⁹ Migranten: Report belegt Benachteiligung., www.jungewelt.de Erişim Tarihi 05.06.2016.

²⁰ Studie: Rund 15 Prozent Beschäftigte mit Migrationshintergrund in der Bundesverwaltung., www.bmi.bund.de Erişim Tarihi 07.06.2016.

²¹ Migranten: Report belegt Benachteiligung., www.jungewelt.de Erişim Tarihi 05.06.2016.

KÜLTÜREL HAKLAR

Yazan: Kazım Keskin

Almanya’da devlet eliyle gerçekleştirilen bir başka ayrımcılık biçimi de kişinin kökenine dair bir fikir/bilgi vermesi için kullanılan ‘migrationshintergrund’ (göçmen kökenli) ifadesidir. İşyerinde, okulda, basın-yayın organlarında ve sosyal hayatın içinde kullanıldığında bu kelime ile kastedilen kişinin sahip olduğu ikinci bir dünyasının olduğu anlamına içkin olumlu bir mana taşımaz. İstisnaların olabileceğini kabul etmekle beraber söz konusu kelimenin kullanıldığı durumlarda hemen her zaman kişi diğerlerine göre bir alt kategoride değerlendirilmeye tabii tutulmaktadır diyebiliriz. Dünyanın birçok ülkesinde azınlıklar kendilerini tanımlamak için kökenlerine başvurmayı önemserlerken garip bir şekilde Almanya’da durum adeta tersine işlemektedir. Burada devlet “bio-deutsch” olarak ifade edilen ve Türkçeye “hakiki Alman” olarak çevrilebilecek gruba dâhil olmayan kimselere sürekli bu gruba dâhil olamayacaklarını hatırlatır biçimde muamele etmektedir. Bir yandan entegrasyondan söz açıp diğer yandan paradoksal bir biçimde ayrımcılık ifadesini içkin bu davranışın söze gelişidir “göçmen kökenli” tamlaması.

Uzmanlar da eğer Almanya gerçek anlamıyla toplumsal bütünleşmeyi arzuluyorsa ülkede yaşayan bütün insanların kökenlerini sorgulamaktan artık vazgeçmeli ve köken vurgusu ifade eden “göçmen kökenli” ifadesini kullanmaktan kaçınılmasının gerekli olduğunu savunmaktadırlar.²²

Yine kullanım hakkında farkındalık yaratılması gereken başka kavramlar da bulunmaktadır. “Parallelgesellschaft” (paralel toplum), “bildungsfern” (eğitimden uzak), “bildungsnahe” (eğitime yakın) kelimeleri örnek olarak kullanılabilir.

Eğitim alanında ikinci ve üçüncü ve hatta dördüncü nesiller için kullanılan “eğitime yakın” ifadesi bu nesillerin nine ve dedeleri olan birinci neslin “eğitime uzak” olmalarıyla beraber açıklanabilen bir husustur. Söylenmek istenen Almanya’ya ilk gelen neslin eğitimle bir ilgilerinin olmadığı, fakat ardından gelen nesillerin eğitimle çok daha yakından tanışıklıkları olduğudur. Anne-babası ya da nine-dedesi “eğitimden uzak” olarak nitelenen bir çocuğun okul hayatına 1-0 yenik başladığını göz ardı edecek olsak bile ilk gelen neslin Almanya’ya gelirken sahip oldukları perspektifsizliği suçlamadan önce bir takım şeyleri açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. “Eğitime uzak” olmakla ve zaman, enerji ve paralarını eğitime harcamamakla suçlanan bu insanlar perspektif sahibi değillerdi de acaba onları çağıran Alman devletinin

²² Rodolfo Valentino: Der Migrationshintergrund – Stigma oder Fremdeinschätzung?, www.migazin.de Erişim Tarihi 03.06.2016.

“eğitime yakın” kesimleri bu insanlar hakkında bir perspektife sahipler miydi? Ya da onları köylerden taşıyarak büyük şehirlerdeki iş ve işçi bulma kurumlarına doldurarak Almanya’ya gönderen devletler döviz elde etmenin dışında hangi perspektife sahiplerdi?

SİYASAL KATILIM VE ÖRGÜTLENME HAKKI

Yazan: Soner Tauscher

Yerel seçimlerde beklenenin de üzerinde oy alan Almanya İçin Alternatif Partisi (AfD) ve yöneticilerinin açıklamaları Mart ve Nisan aylarında Almanya gündemini politik manada belirleyen sayılı olaylarından biriydi. Mayıs başında yapılan AfD kongresi de partinin Almanya gündemine oturmasını ve gündemde kalmasını sağlamıştır. Almanya'daki tüm partilere ve ana akım siyasete karşı durduğunu iddia eden AfD, kongre sürecine de “İslam Almanya'ya ait değildir.”, “Minareler İslami hükümlerdir. Bu yüzden Almanya'da minarelere ve ezana karşıyız.”²³, vb. başlıkları gündemine taşıyarak, Almanya'da yaşayan Müslümanların inanç ve vicdan hürriyetlerine saldırarak başlamıştır.

Alman merkez politikasının alışık olduğu “uyum”, “diyalog”, “çokkültürlülük” gibi birleştirici kavramlardan ziyade “Anti-İslami-Yön”ü parti programına alan, hatta parti üyelerinden birinin Müslümanlarla diyalog kurulması yönündeki sözlerini ıslıklayan, etnik ve dini kökeni yabancı olanları dışlayan kongre sonunda AfD 74 sayfalık bir temel prensipler programını kabul etti. Bu programda Müslüman azınlık açısından öne çıkan;

- İslam inancının Almanya'nın bir parçası olmadığı,
  - İslam inancının anayasa, yasalar ve Yahudi-Hristiyan temelli Alman kültürüyle uyuşmayan tüm kısımlarına karşı olduğu,
  - İslam'ın aydınlanmacı moderniteye uyum sağlaması ve reformize edilmesinin destekleneceği,
  - Cami yapımları ve cami imamlarının ücretlerinin yurtdışından finanse edilmesine karşı olduğu gibi, camilerde görev yapacak imamların da Alman üniversitelerinde Almanca eğitim almaları ve yurtdışından ya da İslami cemaatlerden direktif almamaları gerektiği,
  - Minarelerin İslam hükümlerinde sembolü olmasından ötürü ve ezanın da “İslam Allah'ından başka tanrı” yoktur çağrısı yaptığı gerekçesiyle yasaklanması,
  - Çarşaf ve peçeye kamusal alanda ve kamuda izin verilmemesi,
- gibi kısımlardır.²⁴

Ayrıca Almanya genelini ilgilendiren bazı kısımlar aşağıdaki gibidir:

²³ Wie die AfD nach sich selbst sucht, <http://www.sueddeutsche.de/politik/parteitag-in-stuttgart-wie-die-afd-nach-sich-selbst-sucht-1.2974829>, Erişim Tarihi 06.07.2016.

²⁴ Grundsatzprogramm der Alternative für Deutschland, <https://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/sites/7/2016/03/Leitantrag-Grundsatzprogramm-AfD.pdf>, Erişim Tarihi 07.07.2016.

- AB elinde bulundurduğu çoğu yetkisini ulus devletlere tekrar devretmesi, bunun mümkün olmadığı durumda Almanya'nın Birlik'ten çıkararak yeni bir Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulması,
- Euro para biriminden çıkılması,
- Türkiye gibi Avrupalı olmayan ülkelerin AB'ye alınmaması,
- Almanya'da bulunan tüm nükleer silahların ve yabancı güçlerin ülkeden çıkarılması ve zorunlu askerlik hizmetinin tekrar yürürlüğe konması,
- Almanya Cumhurbaşkanı'nın doğrudan vatandaşların oyuyla seçilmelidir²⁵.

AfD'nin üyelerinin kabul ettiği parti programından da görüldüğü üzere AfD sadece iktisadi konulara, yabancılara ya da Müslümanlara yönelik alternatif bir politika önerisinde bulunmuyor, Almanlara toptan bir "Alternatif Almanya" önerisinde bulunmaktadır. AB kurumları içinde yer almayan, Euro Birliği'nden çıkmış, sınırlarının askerler tarafından korunduğu, kadın-erkek eşitliğinin geleneksel aile ilişkileri çerçevesinde yeniden ele alındığı bir Almanya bugünkü Almanya olmaktan çıkacaktır.

1960'larda yabancılarla ve Müslümanlarla yeni yeni tanışan Alman halkı ve devleti, ancak 2000lerden sonra ciddi manada uyum politikalarına ve dini özgürlüklere yeni yeni ve kısıtlı bir şekilde yer vermeye başlamışken, AfD bu tür bir parti programıyla meydanlara çıkması ve %10'nun üzerinde oy potansiyelinin olması düşündürücüdür. Etnik ve dini azınlıkların inanç özgürlüklerini, seyahat ve sığınma haklarını kısıtlayıcı yöntemlerin sadece Batı toplumunun İslam korkuları üzerinden sınırlandırılmaya çalışılması üzüntü verici gelişmelerdir.

Parti programının kabulünden iki gün sonra AfD yöneticilerinden Jörg Meuthen'in Baden Württemberg'te bir Müslüman cemaati ve camiyi ziyaret etmesi²⁶ parti tarafından Müslümanlara yönelik önemli bir girişimdi. Ancak AfD şefi Petry'nin Almanya Müslümanları Merkez Konseyi ile yaptığı görüşmeyi yarıda kesip salonu terk etmesi²⁷ bu tür girişimlerin reklam kampanyasının ötesine gitmediğini göstermektedir.

İslam Düşmanı PEGİDA hareketiyle isimlerinin sık sık yan yana anılması AfD içinde bir rahatsızlığa neden oluyormuş gibi gözükmesine rağmen, AfD yönetiminden yapılan bazı

²⁵ Das sind die wichtigsten Punkte im AfD-Grundsatzprogramm, <http://www.welt.de/politik/deutschland/article154930612/Das-sind-die-wichtigsten-Punkte-im-AfD-Grundsatzprogramm.html>, Erişim Tarihi 06.05.2016.

²⁶ Nach Anti-Islam-Beschluss: Kommt der AfD-Chef in die Moschee..., <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-chef-joerg-meuthen-besucht-moschee-a-1090822.html>, Erişim Tarihi 06.05.2016.

²⁷ AfD bricht Treffen mit Zentralrat der Muslime ab, <http://www.sueddeutsche.de/politik/geplante-aussprache-mazyek-afd-bricht-treffen-mit-zentralrat-der-muslime-ab-1.3003682>, Erişim Tarihi 25.06.2016.

açıklamalar iki taraf arasındaki organik bağı göstermektedir. Bunun örneklerinden birisini AfD milletvekili Hans Thomas Tillschneider'in Dresden'de düzenlenen PEGİDA gösterisine konuşmacı olarak katılması ve PEGİDA hareketinin AfD'nin İslam politikası için bir zemin meydana getirdiği vurgusu oluşturmaktadır.²⁸

AfD yönetimi parti üyelerinin PEGİDA gösterilerine katılmasını yasaklamasına rağmen partinin sağ kanadı bu yasağa uymamaktadır. AfD Thüringen Başkanı Björn Höcke PEGİDA mitingine katılmış ve PEGİDA'nın AfD için bir katalizör görevi gördüğünü belirtmiştir.²⁹

AfD ve PEGİDA yöneticilerinin bu "uyumlu" çalışmaları endişe verici bir organik bağ olarak ortaya çıkmaktadır. Alman politik yaşamında merkez partiler tarafından temsil edilemediğini düşünen, toplumsal yaşamın kıyısında bulunan, genellikle apolitik olan insanların korkularına hitap eden PEGİDA, toplumun bu kesimini "masum" sokak gösterileri ve yürüyüşleri ile politikleştirmektedir. Bu gösterilere AfD yöneticileri davet edilmekte, bu yöneticiler katılımcılara hitap ederek onları politize etmek suretiyle partilerine yeni sempatanlar ve üyeler kazandırmaktadır. AfD ve PEGİDA'nın çevresini genişletmek için uyguladıkları bu korku ve endişe içerikli sistematik 1930'lar Almanya'sını akla getirmekte ve liberal demokrasi için git gide kaygı verici boyutlara ulaşmaktadır. PEGİDA'nın AfD'ye taban kazandırma uğraşı farklı radikal sağ etkinliklere de kapı aralamaktadır. Daha önce de birçok festival ve yürüyüşte aşırı sağcı, ırkçı, Nazi sempatanı görünümlü etkinlikler yapılmıştır ve bu durum halen devam etmektedir. Örneğin Colmnitz kentinde Nazi dönemini hatırlatıcı eski dönem Alman askeri üniformaları giymiş olan göstericiler sorunsuzca köy festivaline katılmışlardır.³⁰

Bunun yanında AfD Başkanvekili Alexander Gauland dünya şampiyonluğu da kazanmış olan yabancı kökenli Alman Milli Futbol Takımı oyuncusu Jerome Boateng'e "İnsanlar Boateng'i

²⁸ Kundgebung in Dresden: AfD-Abgeordneter Tillschneider dankt Pegida, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-in-dresden-afd-abgeordneter-hans-thomas-tillschneider-bedankt-sich-a-1091522.html>, Erişim Tarihi 11.05.2016

²⁹ Rechtspopulisten: AfD-Rechte wollen Kontaktsperre zu Pegida ignorieren, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-rechte-wollen-kontaktsperre-zu-pegida-ignorieren-a-1094511.html>, Erişim Tarihi 30.05.2016.

³⁰ Colmnitz in Sachsen: Mit Nazi-Symbolik zum Dorffest, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/colmnitz-in-sachsen-nazi-symbolik-beim-dorffest-a-1094774.html>, Erişim Tarihi 31.05.2016.

futbolcu olarak seviyorlar, ama Boateng gibi birini komşuları olarak istemiyorlar.” sözleriyle hakaret etmiştir.³¹ Almanya Futbol Federasyonu’ndan ve diğer birçok kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşundan tepki alan bu sözler, AfD yönetimi tarafından kınanmamış, bu tür sözlerin kamuoyuna açık bir şekilde söylenmemesi gerektiğinin üzerinde durulmuştur. Ayrıca diğer bir milli futbolcu olan Mesut Özil’in Umre ziyareti de AfD tarafından sert eleştirilere maruz kalmıştır.³² Ayrıca Almanya’da popüler olan bir çikolata markası yıllardır ürünlerinin ambalajlarında sarışın Alman çocuklarının resmini kullanırken Avrupa Futbol Şampiyonası dolayısıyla Alman Milli Takımı’nda yer alan futbolcuların çocukluk resimlerini ürünlerine taşımıştır. Farklı etnik kökenden ve ten renginden olan çocukların resimlerinin bulunduğu bu ürünleri gören PEDİGA sempatanları ise sosyal medya üzerinden bu durumu ırkçı söylemlerle eleştirmişler ve firmaya hücum etmişlerdir.

Giderek ırkçı söylemlerini düşünce ve ifade özgürlüğü altında pazarlamaya kalkan Alman aşırı sağı giderek radikalleşmektedir. Ancak Alman kamusal hayatında bu tür söylem ve eylemler toplumda marjinal olarak görülmekten ziyade normal olarak karşılık bulma eğilimindedir.

Mayıs ayında gündeme oturan bir diğer konu ise Haziran ayında Alman Meclisi’nde oylanacak olan sözde “1915 ve 1916 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu’nda Ermenilere ve diğer Hristiyan azınlıklara uygulanan soykırımın hatırlanması ve anılması” tasarısıdır. Yeşiller Partisi’nin öncülüğünde hazırlanan tasarıya Mecliste grupları bulunan diğer partilerde destek vermekteler. Tasarının soykırım ve katliam kelimelerini içeren şekliyle geçmesi muhtemel gözükmektedir.³³ Bu tasarı aslında 1915 olaylarının 100. Yılı vesilesiyle 2015 yılında gündeme gelmiş, ancak Türkiye ile olan politik ilişkiler yüzünden geri çekilmiştir. Diğer birçok ülkenin buna benzer sözde tasarıları politik sebeplerle kabul etmesinin yanında Alman Meclisi böyle bir politik belgeyi kabul etmekten imtina etmiş, bu durumun incelemesini tarihçilere bırakmıştı. Böyle bir tasarının AB ile Türkiye’nin mülteciler konusunda anlaşmaya vardığı bir dönemde gündeme gelmesi ise düşündürücüdür. Daha önce sözde ifade özgürlüğü adı altında Türkiye

³¹ Gauland beleidigt Boateng, <http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/afd-vize-gauland-beleidigt-gerome-boateng-14257743.html>, Erişim Tarihi 30.05.2016.

³² AfD-Vorstand stellt sich offenbar hinter Gauland - und damit gegen Parteichefin Petry, <http://www.sueddeutsche.de/politik/afd-afd-vorstand-stellt-sich-offenbar-hinter-gauland-und-damit-gegen-partiechefin-petry-1.3014561>, Erişim Tarihi 31.05.2016.

³³ Neuer Antrag zu Massaker an Armeniern: Union, SPD und Grüne sprechen von "Völkermord", <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/massaker-an-armeniern-mehrfach-voelkermord-in-antrag-fuer-bundestag-a-1094351.html>, Erişim Tarihi 30.05.2016.

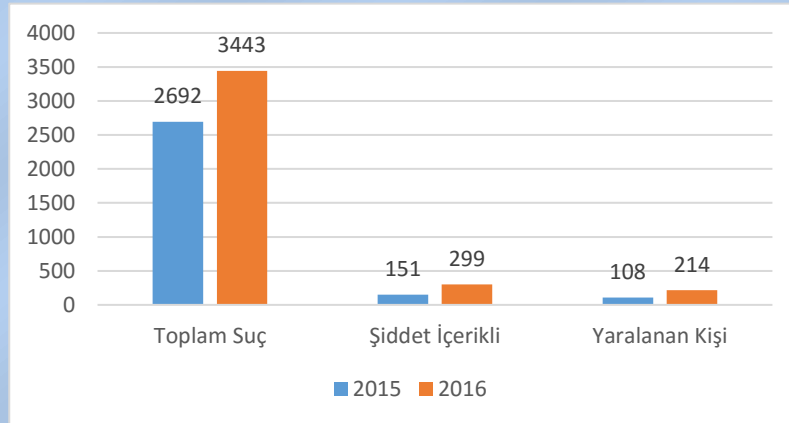

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a hakaretler içeren şiirlerin okunması, televizyon programlarının yapılması gibi Almanya ve Türkiye'nin ilişkilerini zedelemeye ve yıpratmaya yönelik birçok girişim olduğu görülmektedir. Bu tasarı ile Merkel Hükümeti'nin Türkiye karşısında zor durumda bırakılması ve düzelme yönünde seyreden ilişkilerin bozulması hedefleniyor gibi gözükmektedir. Tasarının da bir muhalefet partisi öncülüğünde hazırlanmış olması bu öngörüğü desteklemektedir.

Son olarak Almanya İçişleri Bakanları Konferansı'nın Haziran 2016'da yapılması planlanan toplantısında İslam Düşmanlığı içeren suçların Alman Polisi tarafından ayrıca kataloglanmasının görüşülmesi beklenmektedir. Şimdiye kadar Almanya'da bulunan camilere, mülteci yurtlarına, sığınmacı evlerine ya da Müslümanlara yönelik şiddet ve hakaret suçları adı suçlar kapsamında polis tarafından etiketleniyordu. Bu da İslam'a ve Müslümanlara yönelik doğrudan işlenen nefret suçlarının oranının ve kapsamının tespitini engelliyordu. Bu sayede artık Yahudilere ve Yahudiliğe karşı işlenen suçların etiketlenmesi gibi İslam'a ve Müslümanlara karşı işlenen suçlar da daha rahat tespit edilebilecektir. Bugüne kadar bu suçlar Türk Konsolosluklarının ya da sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü çalışmalarla belirlenmeye çalışılmıştır.

2016 yılının ilk çeyreğinde sağ motivasyonlu suç oranları bir önceki yıla göre artış göstermiştir. 2015 yılında 2.692 suç işlenmiş, bunların 151'i şiddet içerikli olup 108 kişi yaralanmışken, bu sayılar 2016 yılının ilk üç ayında 3.443'a çıkmıştır. Bu suçların 299'u şiddet içerirken 214 kişi de yaralanmıştır. Ancak belirtildiği üzere bunların kaçının İslam Düşmanlığı içerdiği bilinmemekle beraber, antisemitist suçlar etiketlendiği için 2016 yılındaki sağ motivasyonlu suçların 150'si antisemitist nedenlere dayandığı tespit edilebilmektedir.³⁴

Almanya 2015 ve 2016 Yılı'nın İlk Çeyreğinde İşlenen Sağ Motivasyonlu Suç Oranları

³⁴ Polizei reagiert auf Hass gegen Muslime, <http://www.tagesspiegel.de/politik/anti-islamische-hetze-polizei-reagiert-auf-hass-gegen-muslime/13582754.html>, Erişim Tarihi 15.05.2016.

Görüldüğü üzere AfD'nin aşırı sağ söylemi ve oy oranının artmasıyla beraber sağ motivasyonlu suçların oranlarında da bariz artışlar gözükmemektedir. Yasal bir partinin halkı toplumun belli bir kesimine (Müslüman ve yabancılara) karşı devamlı kışkırtması sonucunda ortaya çıkan bu tablo Alman hükümeti ve içişleri tarafından etraflıca ele alınması gereken konular arasındadır. İrkçılık ve nefret içeren ifadelerin, düşüncelerin ve yazıların ne kadar düşünce ve ifade hürriyeti kapsamına girdiği de toplumsal bir tartışmayı gerektirmektedir.

DİNİ HAKLAR

Yazan: Zeynel Abidin Kılınç

Almanya’da sağcı popülist *Almanya için Alternatif Partisi* (AfD) Mayıs ayında İslam karşıtı bir manifestoyu ilan etti. “Alman Anayasası ile uyumsuz bir ideoloji” olarak tanımladığı İslam’ı Alman toplumu için başat tehlike olarak sunan parti daha geniş çerçevede Alman kültür ve ailesinin korunması, Avrupa Birliği ve Avro karşıtlığı, göçmen ve mülteci düşmanlığı ile de tanınan muhafazakâr ve milli bir ideolojiye dayanmaktadır (BBC News, 2016).

AfD seçim manifestosunda, eğer 2017 seçimlerinde iktidar olursa minare, ezan ve başörtüyü yasaklayacağını açıklamıştır. AfD İslam’ın bir din olarak görülmemesi gerektiği ve daha çok tehlikeli bir ideoloji olduğu propagandası üzerine dayandığı stratejisi ile hem Müslümanların dini taleplerinin önünü kesmeyi hem de İslam’ın demokrasi, insan hakları, kadın-erkek eşitliği ve özgürlük gibi Batı’nın hassas olduğu kurucu değerlerine aykırı olduğu gerekçesiyle toplumda ikna ediciliğini artırmayı planladığı görülmektedir. Bu çerçevede Saksonya-Anhalt eyaletinde AfD’li milletvekili Hans-Thomas Tillschneider İslam’ın Alman toplumuna yabancı olduğunu ve Hristiyanlara verilen hakların Müslümanlara verilemeyeceğini ileri sürmüştür (Bellon, 2016). Almanya’ya sığınan 1 milyon civarındaki mültecilerin çoğunluğunun Müslüman olması AfD’nin İslam korkusunu yaymasında diğer bir etken olarak kullanılmaktadır (Wagstly, 2016). Üç yıl önce kurulan ve %5’lerden %14 oranında toplumsal desteğe ulaşan AfD’nin İslam ve yabancı düşmanlığı stratejisinin toplumda kayda değer bir karşılığının olduğu ortaya çıkmıştır (Rattay, 2016).

AfD’nin genel olarak muhafazakâr temalar üzerinden hareketle geniş bir kesime ulaşmaya çalışmakla birlikte İslam düşmanlığını daimi bir tema olarak kullandığı ve giderek bu vurgusunu artıracığı ileri sürülebilir. Alman toplumunda mevcut İslam karşıtlığı AfD aracılığı ile kamuoyunda güçlü bir sese dönüşmektedir. AfD Avrupa Birliği’nin karşılaştığı genel sorunlar, ekonomik durağanlık, işsizlik, artan mülteci akını vb. problemleri istismar etmekte ve bu problemlerin iç dinamiklerden kaynaklanmış olabilecek olanlarından da yabancı ve Müslümanları sorumlu tutma kolaycılığına müracaat ederek nefret ve düşmanlık üreten, yabancı ve Müslümanları günah keçisine dönüştüren bir strateji izlemektedir (Wagstly, 2016). Almaya Müslümanlar Merkez Konseyi (GCCM) başkanı Aiman Mazyek AfD’nin Müslümanlara karşı tutumunun Nazilerin Yahudilere karşı tutumuna benzediğini ve Hitler döneminden sonra ilk kez bir siyasal partinin “bütün bir dini topluluğu hayati biçimde tehdit ettiğini” söylemiştir (Bellon, 2016; Rattay, 2016). AfD’nin İslam düşmanlığının bir başka boyutu Türkiye’nin AB’ye üyeliğine, kültürel açıdan Avrupa’nın bir parçası olmadığı gerekçesi ile karşı çıkmak şeklinde tezahür eder. Diğer taraftan Avrupa’nın demografik nedenlerle ihtiyaç duyacağı işçi ihtiyacının Müslümanlar göçmenlerle değil Asya ülkelerinden Hristiyan göçmenlerle karşılanmasını talep etmektedir. AfD seçim manifestosunda büyük oranda toplumsal sorunların kaynağının yabancılar, mülteciler ve Müslümanlar gibi harici nedenlere dayandırma yolunu seçmiş ve vergi ve sosyal refah gibi toplumun muhatap olduğu iç problemlere pek değinmemiştir (Bellon, 2016).

2002’den günümüze kadar yapılan Leipziger Mitte Studie’e göre Almanya’da İslam karşıtlığının yükselen bir eğilim olduğu görülmektedir. Çalışmaya göre Alman toplumunda “Müslümanlar nedeniyle bazen kendimi yabancı bir ülkedeymişim gibi hissediyorum” şeklinde düşünenler 2009’da %32.9 ve 2014’te %43 iken bu oran 2016’da %50’ye yaklaşmış

durumdadır. Müslümanların Almanya'ya girişinin yasaklanmasını destekleyenler 2009'da %20 iken günümüzde %41.42'e yükselmiştir (haberler.com, 2016).

AfD takipçileri arasında yabancı ve Müslüman düşmanlığının en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. AfD takipçilerinde Müslüman düşmanlığı %85.9 oranında olup tüm toplumsal kesimler arasında en yüksek orandır. Yabancı ve Müslüman düşmanlığının en düşük olduğu grup ise Yeşiller partisi taraftarları olup oran %24.7'dir (haberler.com, 2016).

AfD'nin takipçilerinin profili İslam karşıtlığının toplumun hangi kesimlerinde daha yaygın olduğunu ortaya koyar. Bu kesim muhtemelen ikna edilmesi hemen hemen her toplumda en zor olan gruptur. Yapılan çalışmalara göre AfD destekçilerinin ezici çoğunluğu erkektir. Ülke genelinde erkeklerin %17'sinin AfD'ye oy vereceği tespit edilirken kadınların sadece %2'si AfD'yi desteklemektedir. Bu oranlar Avrupa'nın diğer ülkelerinde de yoğun biçimde İslam-karşıtı olan gruplara benzemektedir. AfD destekçilerinin üçte biri işçiler ve diğer üçte biri işsizlerden oluşmaktadır. Üniversite mezunları ise azınlıkta kalmaktadır. AfD destekçilerinin yaş açısından gençler ve orta-yaşlılardan oluşmaktadır. Özellikle 60 yaş üzeri olanların AfD'ye pek destek vermediği görülmektedir. Destekçilerinin bir kısmı daha önce Hristiyan Demokratlar'a destek verenlerden oluşmakla birlikte uzun süre siyasal alandan uzak kalmış ve seçimlerde oy kullanmamış kesimlerin desteğini de aldığı görülmektedir. AfD, Alman toplumuna genel olarak hitap edebilirken radikal sağ parti NPD'den de destekçi kazanabilmiştir (Horn, 2016).

Sonuç

Mayıs ayında AfD'nin açıklamış olduğu seçim manifestosu uzun vadede Müslümanların Almanya'da hâlihazırda muhatap oldukları problemlerin daha da zorlaşacağını işaretleri olarak okunabilir. Alman toplumunda, ağırlıklı olarak eğitim ve gelir açısından alt kesimlerde olmakla birlikte hemen hemen her kademede rastladığımız İslam düşmanlığı AfD ile organize ve odaklanmış bir merkeze sahip olma potansiyeli taşımaktadır. Gerek iç gerekse dış problemlerden yabancı ve Müslümanları sorumlu tutarak tercih ettiği kolaycı ve popülist strateji bu partinin destekçilerinin çoğunluğunun zihniyetine uygun gözükmektedir. Sayıca 4-5 milyon civarında olan Müslümanların dini ayrımcılık ve hak ihlallerinin asıl hedefi olacağı rahatlıkla öngörülebilir. Örneğin, dini bir grup olarak tanınmayan Scientology Kilisesi tüm bu problemlerin sorumlusu tutulamayacak kadar marjinaldir. Bu nedenle İslam karşıtlığı sağ-muhafazakâr radikal gruplar için en uygun tercihtir.

Kaynaklar

- BBC NEWS, (1 Mayıs 2016). “Germany AfD conference: party adopts anti-Islam policy” <http://www.bbc.com/news/world-europe-36182511>.
- Bellon, Tina, (1 Mayıs 2016). “Anti-immigrant AfD says Muslims not welcome in Germany” <http://www.reuters.com/article/us-germany-afd-islam-idUSKCN0XS16P>
- haberler.com, (1 Mayıs 2016). “Almanya'da Afd İslam Karşıtı Söylemleri Programına Aldı”, <http://www.haberler.com/almanya-da-afd-islam-karsiti-soylemleri-programina-8399740-haberi/>
- Horn, Heather, (27 Mayıs 2016). “The Voters Who Want Islam Out of Germany: Demographic patterns behind support for the radical right are similar in Europe and the United States.
- Rattay, Wolfgang (1 Mayıs 2016). “Not part of Germany’: German right-wing AfD party adopts anti-Islamic manifesto”, <https://www.rt.com/news/341558-afd-germany-islam-manifesto/>
- Wagstyle, Stefan, (29 Nisan 2016). “Germany’s AfD set to back anti-Islamic manifesto”, <http://www.ft.com/cms/s/0/e845d070-0df0-11e6-9cd4-2be898308be3.html#axzz4H1o9wssS>

ALMANYA’DA SOSYAL GÜVENLİK VE GÖÇMENLERİN ÇALIŞMA YAŞAMINA KATILIMI

Yazan: Elif Madakbaş Güleler

2016 yılının Mayıs ayında bir rapor yayınlayan Uluslararası Para Fonu, Alman ekonomisinin pek çok ülkeye nazaran iyi durumda olduğunu belirtmiş fakat Almanya’nın potansiyelinin daha fazlasına izin verebileceğinin de altını çizmiştir. Almanya’nın daha çok yatırım yapması gerektiğinin belirtildiği raporda, emeklilik başta olmak üzere sosyal güvenliğe yönelik harcamalar konusunda da uyarılarda bulunulmuştur³⁵. Bu uyarılar, altyapının geliştirilmesi ve daha çok iş imkânının yaratılması olarak tanımlanmış; ayrıca emeklilik yaşı ile ilgili oynamalara gidilmesi salık verilmiştir. Tüm bu amaçlara ulaşmak için Almanya’nın izleyebileceği politikanın ‘borçlanma’ olabileceği belirtilmiştir³⁶.

Devlet istatistik kurumu ile birlikte çeşitli üniversite ve araştırma kurumlarının birlikte hazırladıkları bir çalışmanın sonuçlarına göre Alman ekonomisi iyiye gitmekte fakat bu iyiye gidış göçmenleri çok etkilememektedir. Bir başka deyişle ekonomik büyüme, göçmenlerin işine “yaramıyor” görünmektedir. “Her beş kişiden birinin göçmen arka planına sahip olduğu” Almanya’da, özellikle Suriyeli göçmenler arasında işsizlik en yüksek oranlarda seyretmektedir. Bunun yanında tüm ülkeler dikkate alındığında, göç eden kişinin eğitim düzeyi ne kadar az olursa içinde bulunacağı yoksulluğun çevresi genişlemektedir. Geçici işler de çalışsalar da yoksulluk içinde olsalar da kendi ülkelerine göre daha iyi koşullarda olduklarını düşünmeleri, göçmenlerin ekonomik açıdan “hallerinden memnun” olduklarını belirtmeleri ile dahi sonuçlanmaktadır³⁷.

Rakamlara baktığımızda, Mayıs ayı itibariyle Almanya’da işsiz olan 2.664.000 kişinin % 76,5’i Alman iken % 23,3’ü yabancısıdır. Yabancıların % 3,9’unu Doğuya doğru genişleme kapsamında olan AB ülkeleri; %2,4’ü Yunanistan, İtalya, İspanya ve Portekiz’in oluşturduğu GIPS ülkeleri, % 8,3’ünü Avrupalı olmayan mülteciler ve % 8,7’sini diğer yabancılar oluşturmaktadır. Dil öğrenme ve birtakım hakların edinimi için belli bir süre geçmesi gerektiği dikkate alındığında entegrasyonun yavaş bir seyir göstereceği kabul edilmekle birlikte tüm gelişmelere rağmen geçmiş dönemlere göre mülteciler özelinde işsizliğin arttığı gözlenmektedir³⁸.

³⁵ “IWF kritisiert Wirtschaftspolitik der Bundesregierung”, Die Welt, 8 Mayıs 2016.

³⁶ “Der IWF will, dass Deutschland Schulden macht”, Die Welt, 9 Mayıs 2016.

³⁷ “Refugees not benefiting from German Job market boom”, DW, 3 Mayıs 2016.

³⁸ “Der Arbeits und Ausbildungsmarkt in Deutschland – Monatsbericht Mai 2016”, Bundesagentur für Arbeit, Mayıs 2016, s. 15.

Brexit İhtimali'nin Almanya Üzerindeki Etkileri

Federal İstihdam Dairesi (Bundesagentur für Arbeit – BA) Mayıs ayı raporunda Britanya'nın AB'den çekilmeye yönelik gerçekleştireceği referandumun piyasalarda yaratabileceği “belirsizliğin” altını çizmiştir³⁹. Britanya'nın AB'den çekilmesinin gerçekleşmesi durumunda Almanya'nın bundan nasıl etkilenebileceğine yönelik çeşitli öngörüler vardır. Bu durumda diğer AB ülkeleri dâhil Almanya, yakın zamanda beklenen bir ekonomik büyümeyi ancak 2017 sonunda yakalayabilecek bir sorunla karşılaşabilir. Brexit'in gerçekleşmesi durumunda Britanya ile AB arasındaki ilişkilerin nasıl bir seyir izleyebileceğine yönelik “güvensizlik” ve öngörülemeslik, ekonomiyi yalnızca bu ihtimalin düşünülmesi ile dahi etkileyebilir. Britanya'nın AB'ye kattığı liberal tonun azalması ve Londra'nın artık AB için bir finans merkezi olmaktan çıkması ihtimali, AB'nin Britanya'dan sonraki seyrinin belirlenmesinde Almanya'ya önemli bir rol yükleyecektir. İngiltere'ye mal satışı gerçekleştirerek ondan hizmet alımında bulunan Almanya, bu ilişkide İngiltere'den daha kazançlı bir ekonomik ilişki içindedir fakat Brexit'in gerçekleşmesi durumunda yeni ilişkilerin “mal” mı “hizmet” mi temelinde nasıl düzenleneceği sorusu saklı kalmaktadır. Almanya'nın AB bütçesine katkısının İngiltere'den daha fazla olduğu düşünüldüğünde, AB içinde Brexit etkisiyle yayılabilecek bir AB'den ayrılma akımının uzun vadede Almanya'yı zor duruma sokabileceği düşünülmektedir⁴⁰. Tüm ticari ve tüketici anlaşmaları, AB ve Britanya arasında yeniden ele alınmak durumunda kalacaktır. Kısa dönemde Britanya'nın ekonomik olarak yararına görülse dahi AB'den çıkışın uzun vadede Britanya'ya zarar verebileceğine ilişkin çalışmalar söz konusudur. Bu noktada Britanya'nın ülkesindeki göçmenlere nasıl davranacağı da AB'nin müdahalesinden bağımsız bir seyir izleyecektir⁴¹.

Entegrasyon Yasası, Sınır Kontrolü ve Çalışma Yaşamına Dâhil Olamamanın Getirdiği Sorunlar

Taslağı hazırlanan “Entegrasyon Yasası”na ilişkin tartışmalar Mayıs ayında önemli gündem maddelerinden biri olmuştur. İçişleri bakanı ve çalışma bakanının oldukça önemseydiği bu taslak; daha çok iş alanının yaratılması, sığınma talebinde bulunanların işe başlamadan önce bir süre beklemeleri, dil kurslarının artık “gönüllü” değil “zorunlu” olması ve tüm bunların sonunda Almanya'da kalıcı olmaya giden sürecin başlamasını içermektedir. Farklı maddeler farklı nedenlerle eleştirilse de ekonomik olarak eleştirilerin odağında olan husus göçmenlere

³⁹ “Der Arbeits und Ausbildungsmarkt in Deutschland – Monatsbericht Mai 2016”, Bundesagentur für Arbeit, Mayıs 2016, s. 8.

⁴⁰ “The Economics of Brexit: A German View”, The Globalist, 12 Mayıs 2016.

⁴¹ “The Economic Consequences of Brexit”, Social Europe, 23 Mayıs 2016.

ilişkin bu yaptırımların finansal “yükünü” kimlerin çekeceği ya da bunların nasıl “paylaştırılacağıdır”⁴². 2020 yılına dek göçmenler için gerçekleştirilmiş olacak harcamaların 20 Milyar Euro’ya ulaşması beklenmektedir. Merkel’in düşüncesinde Almanya’ya gelen göçmenlerin başka ülkelere geçecekleri öngörülmüşse de pek çoğunun Almanya’da kaldığı gözlenmiştir. Özellikle çocuklar ve gençler açısından “okul, konut, güvenlik ve çalışma” konusundaki sorunlar hızlı çözüm beklemektedir⁴³.

Yukarıda bahsi geçen sorunlara daha fazla maruz kalmamak için Almanya; Avusturya, Fransa, Belçika, Danimarka ve İsveç gibi ülkelerle birlikte göçmen sayısında önemli bir azalmaya neden olan Schengen ülkeleri sınırlarındaki kontrollerin, sona ermesi beklenen 12 Mayıs’tan sonra da devam ettirilmesini talep etmektedir⁴⁴. Tam bu noktada ise Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki vize serbestisi anlaşması, AB’nin Türkiye’den Terörle Mücadele Kanunu’nda değişiklik yapmasını istemesinden sonra sıkıntıya girmiş; bu durum da Türkiye’nin Avrupa’ya –özellikle Almanya’ya- yönelik mülteci akınını engellemekteki rolünü askıya alabileceği gerekçesiyle endişeye yol açmıştır. Terör sözcüğünün Türkiye’de tanımının değiştirilmesine yönelik talep, 4 Mayıs’ta öne sürülen Türkiye’den AB’ye vizesiz geçiş için sağlanması gereken şartlardan biri olarak gündeme gelmiştir⁴⁵.

Ekonomik entegrasyonun sağlanamaması, iş arama sürecinin ve yasal izinlere ilişkin prosedürlerin uzaması gibi sorunlar düşünüldüğünde, ekonomik entegrasyondaki aksaklıkların suç oranlarındaki artışa zemin hazırladığı görülmektedir. Özellikle hırsızlık ve madde satımı, karşılaşılan sorunlardandır. Geride kalan ailelerine para göndermeleri gerekenler ve ailesi yanında olmadan yalnız başına Almanya’ya gelen gençler bu çarkın içine daha kolay girmektedir⁴⁶. Bu nedenle başta çalışma yaşamı olmak üzere her alanda entegrasyon hem göçmenler hem Almanya açısından oldukça önemlidir. Bu yıl gerçekleştirilen 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarındaki vurgu da bu çabayla örtüşmektedir. Söz konusu kutlamalarda, göçmenlerin ekonomik entegrasyonunun gerçekleştirilebilmesi için “dayanışma” teması ön plana çıkmıştır. Alman Sendikalar Birliği (DGB) bu yönde bir tutum izleyerek kutlamaları yönlendirmiştir⁴⁷.

⁴² “Integrationsgesetz: Das sollen Flüchtlinge künftig leisten”, Spiegel, 24 Mayıs 2016.

⁴³ “Wo bleibt Merkels Masterplan zur Flüchtlingskrise?”, Die Welt, 19 Mayıs 2016.

⁴⁴ “Almanya, Schengen Sınırlarındaki Kontrollerin Kaldırılmasını İstiyor”, Hürriyet, 2 Mayıs 2016.

⁴⁵ “AB Komisyonu’ndan ‘Vize’ Açıklaması”, Hürriyet, 10 Mayıs 2016.

⁴⁶ “Verbrechen: Wie Extremisten und Kriminelle um Flüchtlingewerben”, Spiegel, 26 Mayıs 2016.

⁴⁷ “1 Mayıs’ta ‘Mültecilerle Dayanışma’ Çağrısı”, Hürriyet, 1 Mayıs 2016.

Sonuç

Alman ekonomisinin mayıs ayında da gücünü korumaya devam ettiği görülmekle birlikte göçmenlerin oluşan tablonun dışında kaldıkları, dolayısıyla ekonomik entegrasyonun hala önemli bir mesele olarak Almanya'nın gündemini meşgul ettiği görülmektedir. Entegrasyon sürecinde göçmenlere yapılan masrafin yüklerini hangi oranlarda kimler arasında bölüştürüleceği meselesi de geçmiş aylarda görüldüğü gibi güncelliğini korumaktadır. Ekonomik entegrasyonun gerçekleşmemesi ise sosyal boyutta sorunların yaşanmasına kapı aralamaktadır.

Almanya, aynı zamanda gelecek ay Britanya'da gerçekleştirilecek olan oylamada Britanya'nın AB'den çıkması durumunda piyasalarda oluşacak öngörülemesliğe karşı da tavrını belirlemeye çalışmaktadır. Referandumdan çıkan sonuç iki ülkenin de ekonomileri kadar göçmen politikalarını bundan sonra nasıl şekillendirecekleri konusunda etkili olacaktır.